

Nro 20.

A' FELS. R. TSÁSZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Martiusnak 10-dik napján 1795.
esztendőben.*

Hollandia.

Mind a' hét frigyes tartományoknak, mind magának Hollandiának Rendjei és karjai, a' kik *à la Parisienne*, már most nemzeti képviselőknek neveztetnek, mindennapi gyűlést tartanak Hágában. Mind a' két Státusnak tagjai megváltoztattak, és az *Oránianusok* helyett, esméretes patrióták választottak. — Semmi szükséget nem mondatik a' Fr. ármádia a' Frigyes Belgiomban szenvedni. — A' Hágai fő kormány széknek előbbi tagjai, requisitió által akarták a' *Pichegrü* Generális által kivántatott dolgokat ki szereztetni, a' melly plánum mindazáltal a' mostani tagok ál-

tal, mint veszedelmes, és a' népnek fel boszszon-
tatására tzelezó, el' töröltetett, 's a' helyett, más
eszköz választatott azon végnek eszközlésére, a'
melly ebből áll, hogy mihelyt valamire szüksége
vagyon a' Fr. ármádiának, mindjárt bé jelente-
tik a' Hollandiai nemzeti képviselőknek, ezek ki-
szereztetik, a' Fr. biztosok pedig, kész pénzel ki-
fizetik, senkinek sem akarván boszszúságára len-
ni. Az assignatákat, ha akarják, el' vehetik a'
lakosok a' katonáktól, a' mellyek 10 per Centum
veszteség mellett, kéz pénzel váltatnak fel a' Fran-
tzia ármádiának kasszájában. Három Indiákra
utazni akaró Anglus hajót, és egy fregattát fog-
tak el a' Fr. zsákmányozó hajók, mellyek ele-
séggel, es tábori munitiókkal valának meg ter-
heltetve. — A' *Texelben*, keménnyen készítettik
a' Hollandiai flotta, azt írják, hogy *Pichegrü* Ge-
nerálra bizta volna a' Párisi Convent az Angliá-
ba való ki szállást, és hogy ő elsőben is Scótzia-
nak északi részébe akar bé ütni. *Igen is, ha meg
nem ütik az órrát!* — A' Hágai fő kórmány szék,
egyik gyűlésében az végzette, hogy törvényesen
citáltasson a' helytartó fejedelem az általa viselt
hivatalokról való számadásra. Ebben ugyan nem
kétkedünk, hanem az a' kérdés, meg jelenik
e' citációjokra avagy nem, kétségkívül, a' Prusz-
szus kék színű köntöst viselő prókátorok fogják
ügyét folytatni (Pruszfiában fekete köntöst vi-
selnek a' prókátorok, a' katonák pedig setét ké-
ket).

Egy Hollandiai levél azt beszéli, hogy mi-
nekelötte Angliába indult volna a' helytartó feje-
delem, illyetén foglalatu levelet köldött a' Hágai
fő kórmány székhez: „Nem kívánván, *úgymond*,
a' békességet, mellyre a' respublikának igen nagy
szüksége vagyon, akadályoztatni, el' tökélettem
magamban, egy ideig, familiámmal együtt ki-
menni az Országból, és reménylem, hogy ezen
lépésemet, hatalmasságtok is jóvá fogja hagyni.
Adja vizsgálja a' Jó Isten ennekelötte szerentsés ha-
zánknak előbbi fényességét; a' mi engemet illet,

esküszöm, mindent, valamit csak annak boldogságára lenni láttam, végbe vittem, tellyes tehetségem szerént védelmeztem, és hogyha a' környülállások engedoi fogják, hogy halznára lehessen édes Hazánk, mindenkor tapasztalni fogják hatalmasságtok szives hajlandóságomat, a' tehetségem szerént való szolgálata's a' t. " Ezen levelet vévén azt végzették a' Hágai Karok és Rendek, hogy a' mit ők akkor végzettek, és végzeni fognak, senkinek, akárki legyen is az, *praejudiciumára ne legyen.* Egyizersmind tudokra adatták a' Hollandiai Seregek Vezéreinek, hogy a' helytartó fejedelem, csak bizonyos időre, és nem végkepen ment légyen ki a' republikának kebeléből. — Illyen módon nem igaz lészzen, hogy a' helytartó fejedelem, mind magára, mind maradékaira nézve örököszen le mondott volna ősi jussairól, és méltóságos hivatalairól.

Mihelyt előülőjéve lett *Paulus* a' Hollandiai Státusoknak, mindjárt ki hirdetteget az emberiség jussairól iratott constitutió, és minden városokhoz kurirok által meg küldetett, mellyet minekutánna tellyes örömmel 's meg elégedéssel vettek, és jóvá hagytanak volna a' lakosok, azon constitutiónak sarkalatos tikkelyei szerént, nem csak a' helytartói hivatal, hanem az örökös nemesség, méltóság, és a' vadalzatra, 's halálzatra adattatott privilegiumok is el töröltettek.

Fülökbe menvén a' *Brüszszelieknek* a' Hollandiai revolutió, leg ostan illyeten *Fraotzia* pen nával és téntával írt hirdetményt tétettek mostani előjárói közönségessé; „Kedves polgár társaink! Még csak egy keveset á dozzunk, azonnal, mint tulajdon magzattyaival, úgy fog velünk banni a' Fr. republika; csak egy kevés várakozásban legyünk, azonnal vége lészzen a' hadakozásnak; a' Fr. republika és *Belgiom* ölzve lévén kaptsoztatva, örökös békességben fognak élni; szabadossá tétetik a' *Scaldis* vize, és így visszanyeri *Antverpia* előbbi fényességét (Minekelőtte a' Hollandusok másokat ki rekelztö privilegium

mot nyertek vólt a' *Scaldis* vizéhez, éppen olly nagy kereskedő város vólt *Antverpia*, mint most *Amsterdám*.) Hogyha ezen szerenysis szempillantásokat szeretni kívánnyátok, minden eszközöket adjatok a' Frantziáknak kezekre, a' hadakozásnak egész erőben való folytatására. — Sem süvegek, sem felső köntösök, sem ingek, sem tsizmájok nintsen a' Frantzia seregeknek; igyekezzétek azokat ki szerezni, és elkészíteni."

Háborúságot és Békességet jövendő

Környülállások.

B. Alvintzy, hadi Tármaster, a' ki eddig a' *Wesel* környéken táborozott Cs. K. hadi népek fő kormányozója vala, a' hadi nyomorúság által nagyon meg rongáltatott egészségének helyre állítására, oda hadgya az ármádiát, 's helyette *Brughlach* Generál fogja a' kormányt kezére venni. — A' Pruszsziai koronához tartozó *Geldriai*, *Kliviai* és több tartományokban le irhaatlan nyomorúság uralkodik, öt millió hadi sattsott vetettek azokra a' Frantziák, melly summát rövid idő alatt ki kell azoknak szerezni. E' miatt felettébb meg drágúlt az eleség, bé zárattak a' fabrikák, meg szűntek a' manuf. c urák, nőtön nő a' lakosok közt a' nyomorúság, és a' hó taknak száma.

A' Brandenburgiai Választó fejedelemségben kemény hadi készülétek léteznek, és a' mint a' Berliini levelek beszélik, 120 ezer emberre fogja a' Pruszsziai Király, a' *Möllendorf* fő vezér kormánya alatt lévő ármádiának számát szaporítani; de koránt sem azért, hogy erőszak által kényszerítse a' Frantziákat a' Frigyes Belgiomból való ki menetre, mivel ezt sem a' Frigyes tartományoknak fekvése, sem a' Hollandiában tökéletesen végbe ment *revo utió* miatt nagy emberi veszedelem nélküli végbe nem lehetne vinni; hanem leg inkább azért, hogy az által inkább elközölkhesse a' *Basilai* békességet. Éppen most

olvassuk egy N. Birodalombéli közönséges levélből, hogy a' békességet munkálódó Congressus *Basileából Münsterbe* fogna által tételni, jobb keze ügyében lévén ottan az északi Frantzia ármádiának a' békességről való tractának siettetése. Sokak kívánnyak, hogy mostan is olly szerentsés legyen *Münster* városa, mint vót a' 30 esztendei hadakozas után, a' midőn a' Catholicus Statusnak követtyei *Münsterben*, a' Protestans Statusoknak követtyei pedig *Osnabrukban* gyűlvén ölzve, a' Német Birodalomnak mostani sarkalatos constitutióját, az úgy nevezett *Westfáliai* békességet szerzették.

Más közönséges levelek ellenkezöképen beszélnek, és azt mondják, hogy a' Westfáliában ölzve gyüllendő Prusziziai seregek, a' szövetséges truppokkal ölzve kaptsolván magokat, offensive fognak a' Hollandiában lévő Frantziák ellen hadakozni; hogy a' jövő tavaszfzal ki nyitandató táborozás elevenebb lesz a' múlt esztendeinél; hogy sok regementek fognak Angliából által küldetni, hogy mind addig békességre nem akar a' Frantziákkal a' Prusziziai király lépni, valameddig az Orániai hertzeg vissza nem állitatik előbbi méltóságába; hogy a' Westfáliai kerületben ölzve gyüllendő hadi nép 47604 főre megyen 's a' t.

Moguntziának környékén nem az ellenséggel, hanem az erős elementommal, a' *Rénus* vizének vállójából ki szorúlt ösztönével küszködnek a' katonák és a' lakosok, a' mit a' pusztító ellenség meghagyott, azt ez az irgalmatlan elementom elragadta. A' Westfáliai kerületbe marsirozott Pruszusok helyére Austriai és Saxóniai seregek mentenek; *Kastelben* a' *Károly* fő hertzeg nevét viselő *Brabantziai* legió, és a' *Lüttichi* hertzeg Püspöknek katonái kantoniroznak. — Feb. 20 ikán délben változván a' *Márienborni* mezőségen vigyázott strázsáink, molsko ni kezdték a' Fr. nadrágtalanok őket, mellyen meg indulván egy *Andrási* nevű káplár a' *Vécsei* vitéz huszár regementéből, maga mellé vett egy zsiros százú hu-

szár, néki vágatott hat lovas Fr. vadászoknak, szélylyel üzte őket 's egyet el fogott. A' más oldalról is hasonlót mivel egy Wurmzer regement-béli hulzar.

Frantzia Ország.

Pellet, a' köz Jóra ügyelő Commissiónak képeben, a' Convent szemei eleibe terjesztette *Feb.* 16 ikán, a' Hollandiai mostani revolutiónak tsendes végbe menetelét, és azon planumot is, a' melly szerént kellene avval mind a' politikát mind a' kereskedést tárgyazó dolgokra nézve szövetséget szerezni. Tökéletességre ment, *úgymond* ő, Hollandiában a' revolutió, még pedig minden erőszak, zenebona, és vérontás nélkül. — Előbbi constitutiojokból a' helytartói hivatalt egészen ki törölték, és semmi illyetén fejét nem akarnak többé szenvedni — a' hitzegő *Ambionnak*, t. i. Angliának meg aláztatására öszve akarják tengeri erejeket velünk kaptolni. — Mingyárt az első fel kéreésre capitulált *Zélandia*; *Oberysse*lt és *Gröningt* is el foglalták győzedelmes seregeink. — Annakutánna a' Hollandiába küldetett nemzeti képviselőnek *Richardnak* tudósításait olvasta fel; az egyikben a' jelentetik, hogy az ennekelötte való tengeri dolgokra ügyelő minister *Paulus*, a' ki a' helytartó fejedelem által csak azért üldözött, és fosztatott meg hivatallyától, hogy a' Londoni ministerium sipja szerént nem tántzolt, választott a' Hollandiai Státusoknak előüőjéve; hogy a' Hágában lévő külső ministerek egész tisztelettel viseltetnek a' Frantzia nemzeti képviselőkránt; és hogy igen temérdek Anglus magazinumok és munitziók estenek légyen az északi Frantzia armádiának kezébe.

A' másik tudósítás a' Zélandiával *Febr.* 3 ikán kötött capitulációt foglallya magában, a' melly 8 cikkelyekből áll, és azon tartomány küldötjeinek, és *Michaut* Fr. Generálnak kezek alá irásával vagyon meg erősítve. Ezen capitulatióknak

nevezetesebb czikkelyei, minden ottan lévő vallásoknak, még a' Zsidó vallásnak is szabad gyakoroltatása, és a' személy-'s örökségbéli bátorság. A' Fr. emigránsok egészen ki vagynak azon capitulatióból rekesztetve, és a' Belga emigránsok közzül is, tsak azok vagynak abba befoglaltatva, a' kik meg bizonyíthatják, hogy az Orániai háztól és barátitól való félelem miatt költöztenek ki honnyaikból. A' hatodik czikkelynek értelme az, hogy valameddig a' több Hollandiai tartományok a' Fr. assignatáknak elvételekben meg nem eggyezéndenek, addig *Zélandia* se vegye azokat el. — A' Hollándiai hajó seregeknek fő kórmányozójával végbe ment alkuban az is meg határozott, hogy a' Hollandus hajó seregek esküvéssel kötelezzék magokat, hogy ők soha sem fognak a' Fr. respublika ellen hadakozni.

Egy Párisi nevezetes *Journalista*, az az, minden napi újság író nagyon kárhoztattya a' Conventnek azon fel tételét, melly szerént a' szereztetendő békesség által, a' Frantzia respublikának határait, napnyugotra a' Pyreneusi hegyekig, északra a' Német tengerig, napkeletre pedig a' Rénus vizeig, mint a' természetől magától készített határokig, akarja ki terjesztetni: „Mitsoda boldogságára fog, *úgymond*, a' Fr. respublikának lenni, némelly tartományoknak birása. Elég nagy birodalmunk vagyon minékünk, nintsen nekünk újabb tartományokra, hanem ki ürült tartományainknak népesítésére szükségünk. Annakokért kedvezetek vérünknek, eléggé folyt már az. — Hollandiának új constitutiót, új igazgatásnak formáját akartok adni; de éppen e' miatt nem mehetek Pruszziával békességre. Hogyha úgy fogtok Hollandiával bánni, mint fegyver által elfoglaltatott tartománnyal, sok ottan találtatott jó segítség kútfejeitől fosztyátok meg magatokat. Mi gondunk nekünk Hollandia szabadságára, nem a' Batavusok kedvéért, hanem tulajdon szabadságunknak erős fundamentomra lejendő állítása végett fogtunk mi fegyvert, mellynek lehetetlen

lészzen tökéletességre menni, hogyha a' Battavusok dolgába elegyítjük magunkat.

Hanem, azt mondja valaki, Hollandia védelmező bástyánk leszzen jövendőben ellenségeink ellen? Nem erősségek, nem várak, hanem egyedül armádiáinknak vitézi bátorsága, és jó fenytéke általmazhatták a' nemzetet. Meg menthették e' győzödelmes seregeinknek bé ütésétől Hollandiát, a' *Rénus*, *Mastricht*, *Berg Op zoom*, és több ezekhez hasonló győzhetetleneknek lenni tartatott erősségek? Nem tudjátok é, hogy maga is ez a' nemzet, t. i. a' Hollandusok, nem várak, nem bástyák, hanem egyedül a' szabadságnak szent szeretete által diadalmaskodott *II. Filip* Spanyol királyon — Nemzeti képviselők, kérlek benneteket, ne áldozzátok fel a' békességet. Azt a' constitutiót, a' melly által, a' törvénytelenység és tyranusság által hazánkon ejtett mély sebeket meg kellene gyógyítani, fel fog áldoztatni, határaink öregbítésére vetett képzelődéseink által. Bizonyosok vagytok e' arról, hogy azon tartományoknak, a' mellyeket öszve akartok a' Fr. respublikával kaptsolni, ezen fel tételek tettzeni fog? Nem reménylem, hogy a' természeti igazságnak sarkalatos ágazatai ellen mivelni, 's őket kényszeríteni akarnátok a' veletek való egyesülésre. — Emlékezzetek meg a' Fr. nemzetnek azon közönséges maga meg határozására, mellyben azt ígérte, hogy tellyességgel nem kívánja határait öregbiteni. Most vagy on ideje ezen szép theoriának gyakorlásba való vételére. Ezen magatok visetetéért egész Európa, sőt a' következő nyomadék is fog benneteket tisztelni. Épen az által erősithetitek meg constitutióinkat, hogy más nemzetnek békességet adtok, és azon nagy terhet, melly kezeiteket meg fárasztotta, más kezekre adhattátok által."

A' mint ennekelötte költ újságainban említettük, *B. Golez* Pruszsziai Generál Leutinant, a' kit is a' békességnek munkálódására *Basiléába* küldött királya, ugyan ott meg is holt. Erről

azt mondotta a' *Feb.* 14 ikén tartatott gyűlésben *Pennier*: Azok az emberek, *úgymond*, a' kik az előbbi gyilkos alkotmányt ismét vissza akarják hozni, szörnyű módon meg sértették az emberiségnek és nemzeteknek jussait, és törvényeit, a' midőn *B. Golczot*, méreg ital által a' más világra küldötték! — A' Conventnek decretuma szerint, mind a' napkeleti, mind a' napnyugoti Indiákra három három nemzeti képviselők fognak küldetni, az Anglusok által el vétetett szigeteknek és tartományoknak vissza szereztetésekre. — Egy Párisi közönséges levélben, illetően foglalatu *allegoria* olvastatik: „Midőn e' világot teremtette volna az Isten, egyenlőképen osztotta ki maga ajándékait, e' földnek népei közt, egyik népnek ezt, a' másoknak amazt adta — Látván, hogy másoknál többet vettek a' Frantziák, mellynek mindazáltal nem kellett volna úgy lenni, az egyaranyuságnak vissza szereztetésére, egy tsendes pöröllyel fejbe ütötte a' Fr. nemzetet.“

Olasz Ország.

A' Bartzellónából Génuába ment Spanyol hajók azt a' bizonyos hirt vitték oda, hogy *Feb.* 3-ikán a' *Róssási* erős Spanyol vár is kapukat nyitott a' Frantziáknak, minekutánna mind az ott vólt Spanyol katona őrizet, mind az ártilléria és munitzió, bátorságossabb helyre által tétettek volna. Illyenképen *Gravina* Generál Leitinant oda hagyta a' kórmánya alatt lévő hajós sereggel az ott lévő kikötő helyet, és tsak egynéhány hadakozó haókat, hagyott az ott lévő tengerben, az az arra menendő kereskedő hajóknak meg intetésekre, hogy azon környék felé többé ne utazzanak, másként el nem kerülhetik a' veszedelmet. *Róssás* várának fel adását leg inkább sietette. a' *Langgára* admirálra bízott Spanyol flottának szerenységére, a' melly annyira meg rontatott a' tengeri szélvezek által, hogy a' hajóknak meg újításokra kéntelen vólt a' *Cartagénai* kikötő helybe bé menni.

A' későbbi Genuai levelek beszélik, hogy a' 37 hadakozó hajókból álló Angliai flotta a' *Hieri* sziget körül láttatott, és hogy egy Spanyol osztály hajó kaptsolta magát avval öszve. A' Fr. respublikának *Konstántzinápolyba* rendeltetett követje *Verninak* polgár, egynehány hétig Venetziába lett mulatása után, *Febr. 7* ikén indult ki onnan. A' *Hothám* Anglus admirál 13 linea hajóból és egynehány fregattából álló flottája *Feb. 7* ikén indult ki a' Sz. *Fiorenzoi* kikötő helyből, melly azt mutatja, hogy bizonyossan a' *Spezziai* Golfóban akarjon a' *Tuloni* Fr. flotta a' szárazra ki szállani. — A' Sardiniai és Pedemonti hadi seregeknek tisztjei azt a' parantsolatot vették, hogy a' múlt *Febr. 27* ik napjára kiki maga regementjéhez mennyen, 's várja a' további parantsolatot.

Lengyel Ország.

Bukshewden Orosz Generál, Warsóviának mostani kormányozója, a' polgári és ítélő székeket is más rendbe vette az alatta lévő Lengyel kerületekben. A' *Grodnoi* közönséges Gyűlésnek rendelései szerént fognak a' birák választatni, és annak végzéseire hittel kötelezni magokat. A' kik az utólsó revolútióban részesültek, egészen ki rekesztettek a' közönséges hivatalokból. Az új birák eleibe való idéztetés az Orosz Császárné nevében leszzen, azért is minden 2 hólnapban kötelesek lesznek a' birák az előttök meg fordúlandó dolgokról, a' fent nevezett Generált summásan tudósítani. *Suwarov* Feldmarsál, mind a' Fels. Császár, mind a' Pr. király által nékie ajándékozott vitézi rendeknek czimereit, mind a' marsal páltzát meg szenteltette az Orosz követségnek kápolnájában, a' melly czeremónia nagy ágyúröpögások alatt ment végbe.

Az Orosz követségnek titoknokja *Divów* úr, az Orosz leveles tárral együtt *Grodnóba* utazott. Igen fontos dolognak kelletik a' pöröly alatt lenni, mivel egy kurirnak Petersburgból Warsóviá-

ba lett jutása után, mingyárt más kurir küldetett Berlinbe. — Már gyakran hallottuk, és most már a' közönséges levelek is egy formán erőssítik, hogy *Stanislaus* Lengyel király le fogja királyi koronáját tenni, és nyugodalomban tölteni életének hátra lévő esztendeit. Az Orosz Császárnéhoz küldött utolsó levelében arra kérte őtet, hogy engedne néki birodalmaiban egy olly meredék helyet, holott eddig nyughatatlanúl töltött életének pályáját, nyugodalomban futhassa ki. A' többi közt ekként nyilatkoztattya ki magát ezen levelében: „A' Lengyel korona, *úgymond* elenyészett a' több Státusoknak rendjéből. Lengyel Ország nints többé — nintsen Lengyel ármádia — nints ott többé a' szabad kórmánynak helye — egy szóval, semmi sints ott többé, a' mi a' szabad és magában fenn álló státust caracterizálhatná. — A' Lengyel truppok, rész szerént a' három hadakozó hatalmasságok' ármádiáihoz mentenek által; rész szerént pedig el fogattak, a' kik között tsupán tsak az Orosz táborból 15000 ember küldetett a' Birodalomnak belsőbb részeibe — A' győzedelmesek szabadosan uralkodnak az általok el foglaltatott tartományokban. — Lythvánia Orosz provinciává lett, a' déli Pruszszia pedig eegészlen a' *Vistuláig* Pruszszia birtokban van. — Mindenütt, a' hol tsak Orosz seregek fekülznek, sequestrum alá vétetnek a' honnyaiából ki ment lakosoknak örökségeik: annakokáért esedezem Felségednek, engedje meg nékem azt a' koronát, a' mellyet olly sok, és külömbkülömbféle vizontaságok közt viseltem, önként le tennem 's a' t. *Mit gondolsz értelmes Olvasóm ezeknek figyelmes olvasása után?*

Almélkodni lehet az Orosz Birodalomnak 100 esztendőök alatt lett nevededésén. Annakelőttezám-ba se vétetett *Lengyel* és *Svédzia* Országok által, most pedig nemtsak ezek, hanem Mahometnek kopasz maradékai is rettegnék még az emlékezetétől is. Mind politikája, mind hadi ereje felet-több való. Eddig is minden Európai birodal-

mak közt a' leg roppantabb vólt, és hozzfzasága 1000, szélessége pedig 600 mélföldet foglalt magában, hozzá tévén Asiai birtokait is. — Mostani adquisitiója 2000 négy szegű mélföldet tesz, az egész Orosz Birodalom pedig, a' védelme alá vétetett stáusokon, úgymint *Kurlandián*, *Semgallián*, és *Georgián* kivű, 316000 négy szegű német mélföldet, és így sokkal nagyobb egész Európánál, mellynek nagysága 170000 négy szegű német mélföldnél többre nem megyen.

Cseh Országi Anekdóta.

A' múlt Januáriusban el indul egy *Königsgréczi* szegény kémény seprő legényke *Prágába*, estére egy hozfszú faluhoz ér, 's rendbe vévén a' házakat, mindenikben éjjeli szállást kért magának, de sohol nem kapott. A' falu túlsó végén egy német varga házába is bé ment, de ez sem könnyörűt rajta. Ki menvén *Szomorúan* a' szegény kémény seprő legényke, gondolkozik, mit mivellyen, este, és igen nagy hideg lévén, a' hó hátán nem hálhatott, a' közelebb való faluba sem mehetett, mind a' le ereszkedett sűrű köd, mind annak távól létele miatt. Kapja titkon visszamegy a' varga pitvarába, bé bújik a' meleg kályhába, és egész viradtig ott marad, a' nélkül, hegy a' házban lévők leg kisebbbet is tudtanakvólna felőle. Viradta felé felkél a' vargané, kívülről bé fűri a' kályhát, és még sem vette észre az abban nyugvó kémény seprő legényket, e' sem jelentette magát, igen méllyen aludván a' kályhában. Lassan lassan melegedni kezdvén a' kályha, 's benne a' fekete legényke is, fel érez, felveti a' szemét, 's láttya, hogy a' kályha szájánál derekasan langol a' tűz: ő is tehát nem keresvén a' kályha száját, bé üti a' kályhát, bé ugrik a' házba; kitől meg rettenvén a' már műhelyén varrogató varga és vargané, az ablakokon ki ugrottak, 's nagy lelketlen a' helységbeli paphoz menvén, kérték, hogy mennyen a' szépséggel házokba, 's üzze ki az ott lévő ördö-

göt. Azomban körül tekintvén a' kémény seprő legényke, egy éléses ládát lát a' szobában, fel nyitja, ki vesz onnan egy jó darab hideg petse-nyét, kenyeret, és egy üveg pálinkát, le ül az asztal mellé, 's derekasan tölti a' gyomrát. A' pap, és a' házi gazda egynehányad magával bé menvén a' szobába, láttyák, hogy az ördög jól eszik és iszik — a' pap mingyárt reá esmért, mivel nálla is kért, de nem kapott szállást, 's nevetve így szólott néki: Tsak egyél, 's igyál jó ördög, hanem ha jól lakol, menny dolgodra, ne nyughatatlankodtasd többé a' szegény házi gazdá. A' minthogy engedett is az ördög a' pap szavának, és szemét száját meg törülven elébb állott.

Tudománybeli Jelentés.

Nem szükség hofszasan bizonyitgatnom, hogy a' nevelésben va' ó leg kissebb jobbítás is, inkább mint akármelly másféle tökéletesítés, ezer még ezer jó következeseket von időről időre maga után, 's Századok múlva is sokszorozva hozhá bé kettős uzsoráját minden arra fordított fáradság. — Tudva van az is mindenek előtt, hogy a' történetnek esmérete mind a' léleknek, mind az emének formáltatására, mind a' kis dedeknek a' tanulásra való édesgetésekre minden egyéb némű találmányoknál alkalmatossabb; de tsak olyankor várattathatik e' kívánt haszon belölle, ha okos elmélkedéssel vagy on öszve köive, 's olly itélettel bír a' tanuló, hogy maga izéjára nézve meg tudja a' történeteknek fontosságát illöképen itélni, 's hasznára fordítani. A' ki izlés nékül tanulja a' történetek' tudományát, hasonló a' gyermekhez, ki egy hordó tsik előtt állván, minden fáradsága és figyelmetessége mellett is tsak elvétve fog ki egynehányat a' nagyobbak közzül: a' ki ellenben jól formált 's meg erősödött izléssel járúl a' történetekhez, az a' nagy tapasztalású ég vizsgálóhoz hasonló, a' ki a' csillagnak halaványabb vagy ragyogóbb fenyéből is mindjárt első tekín-

tettel meg tudja határozni álló é, vagy bújdosó tsillag, plánéta e', vagy tsak tüzes tüneménnye a' levegőnek, a' mit lát. Nem azt kell tehát történetek' esmérőinek mondani, a' ki óránként számolja fel a' meg lett doigokat, azoknak esztendő számjaikkal együtt, néha nagyobb vagy kissebb mértékben ez is szükséges; hanem a' ki azokat zéljához illő pontból tudja tekinteni, meg itélni és el rendelni. Ezen izlésnek, mellytől az egész tudományak jövőndő használása függ, korán lejendő formálására, leg alkalmasabbnak saját tapasztalásom szerént következő izimű Német könyvetskét találtam: *Vorbereitung zur Weltgeschichte für die Kinder*, Göttingen 1779! mellyet a' nagy hirű Slötzer mostani N. Brit K. Tanácsos és Gött. Próf. írt vólt a' nevelésbe tett fáradozásaiakor, 's mellyre azután ama betsült könyvetskéje következett, melly szerént Neme h Országok, Hazánk, Dániának, Svétziának, nagy részében még máig is tanítatnak, a' Világ történeteinek tudománya (*Weltgeschichte*.) A' könyvetske egyenesen a' nevelők' és Nevendékek' számára, azoknak sinór mértékül, ezeknek tanuló könyvetskéül iratott: de figyelmetes olvasás után fogják a' meg élemedett olvasók is tapasztalni, hogy nem teszik le azt halzon nélkül kezekből. Ezen munkátskát magyarra fordítván, következő izim alatt: *A' Világ történeteinek tudományára való készület*, ezenöl ki botsátom a' sajtó alól, 's tized nap múlva itt helybe kinek kinek szolgálhatok vele, valamint azt a' két Hazánk nevezetesebb városaiban is azontól széllyel fogom botsátani: — *Az árra 7 kr. leszen.*

Az általam már tavál alól írásra meg ígértett nevezetesebb *Európai Országok' le irásának* is első része immár prés alatt vagyon, 's leg fellyebb Májusnak vége felé szándékozom az alól irtt Uraknak kivánt nyomtatványaitat elkülden. Az árkusoknak számát mind eddig is nem tudhatom; az árrát is tehát még ki szabnom nem lehet. A' kik az Érdemes Olvasók közzül betses leveleik

kel meg akarnak keresni Sopronyon által Jobaházára indítsák, kérem, szabad Póstián irásokat. Költ Sopronyban Febr. 22 ikén 1795.

Námetñ László.

Magyar Ország.

Szatthmár Vármegye 10 dik Feb. Az embernek maga könnyen feltalálása, (mellyet a' Frántziák *presence d' esprit*, a' Németek *die Geistes gegenwart* által fejeznek ki) sok környülállásokban igen hasznos. A' múlt Januáriusban, a' Kövár vidékén ki indul egy bizonyos Gróf hat jó paripás száunnal, azomban vagy 8 farkas meg támadja, 's körül veszi a' lovakat a' száunnal együtt. Illy véletlen inségében kapja a' Gróf, ki fogattya kotsissával a' szánból a' leg jobb lovát, hátra tsapattya, 's farkas kaszára hadja, maga pedig kotsissával 's inassával együtt sebes vágatva oda hagyta a' veszedelmes helyet, úgy gondolkozván, hogy jobb lézzen néki egy paripát, mint hatot el vesztetni, és tulajdon életét is veszedelembé ejteni. Szerentséssen meg is menekedett és el ért fel tett statiójára. Mi történik a' dologból? mikor azon gondolkozna a' Gróf, hogy *Dúró* nevű kedves paripáján osztozkodnának a' farkasok, bé szalad hozzá a' kotsissa, Nagyságos Uram itthon van a' *Dúró*, nagy izzadtan és tajtékosan, mellyen felettébb tsudálkozván a' Gróf, ismét bé fogatott szánjába, 's jól fel fegyverkezve visszament azon helyre, a' hol körül vétetett a' farkasok által, oda érkeztén, itt is amott is mind a' 8 farkast dögölve találta, ezeket pedig mind a' *Dúró* ülte meg. A' Gróf mindeniket fel hányatta a' szánnyára, és véletlen, de szép nyereséggel visszament. A' melly ló ennyi ellenségen diadalmat veszen, valósággal meg érdemli az abrakot, és a' jó gondviselést.

Bár tsak illy magát hirtelen fel találó természetű ajándékkal birt volna egy Welsprim Vár-

megyei szegény Réformátus prédikátor is, a' ki két lovas szánon Györbe bé menvén, 's ott dolgait el végezvén, haza indúlt, de honnyába nem mehetett, mivel körül vévén ötöt Sz. Márton és Pazmánd közt a' farkasok, szánnyáról le vonták 's meg ették. Kocsisa sem segíthetett rajta, mivel lovai meg ijjedvén a' farkasoktól, a' kotsist el ragadtak, és meg sem állottak mind addig, mig tsak egy faluba bé nem értek. Annakutanna a' szerentsétlen prédikátornak felesége, 's esmérői azon helyre menvén, a' hol férjét a' farkasok a' szánról le vonták, széllyel szaggatott köntösénél, és tsontyainál egyebet nem találtak, hanem ezeket is öszve szedvén, tisztességesen el temették. Nemtsak Magyar, hanem más Országokban is sok hasonló szomorú történetek estek az idei rend kívül való kemény télen — nem tsuda, mivel ezek a' fene állatok kevés barmot találván a' mezőn, ember hústra éheztek.

Eggy Hannoverai authentica jegyzés szerént, a' múlt két esztendei táborozásban 68 Stabalis és fő tiszt vezett el a' batalliákban, 17 hólt meg nyavalyában, 103 kapott sebet azokon kívül, a' kik Frantzia fogságba estenek — Egy Cs. K. hadi tiszt, kinek a' Mastrichti ostromlásban egyik karja el lövetett, és a' Fr. sebgyógyító orvosok által gyógyittatott, onnan viszfa botsátattván felettébb ditséri a' Frantzia chirurgusoknak betegek körül való fáradozását, és azt mondja, hogy a' ki a' tábori ispotályokban maga kötelességének eleget nem tesz, akár orvos doctor, akár seb gyógyító, akár gondviselő, akár betegekkel bánó legyen az, keménnyen meg büntettetik. Ugyan az a' tiszt beszélette, hogy felettébb nagy örömök vagyon a' Frantziáknak Hollandiának el foglaltatásán, a' melly által nagyon öregbített a' Frantzia seregeknek hazájokhoz való buzgóságok, és vitézségek.